

U 18/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler som gäller den inre marknaden för förnybara gaser, naturgas och väte (*gasmarknadsdirektiv*)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 15 december 2021 till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för förnybara gaser, naturgas och väte samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 17 februari 2022

Näringsminister Mika Lintilä

Regeringsråd Arto Rajala

17.2.2022

KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM GEMENSAMMA REGLER FÖR DEN INRE MARKNADEN FÖR FÖRNYBARA GASER, NATURGAS OCH VÄTE; COM(2021)803 SLUTLIG

1 Bakgrund

Europeiska kommissionen antog den 15 december 2021 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler som gäller den inre marknaden för förnybara gaser, naturgas och väte; COM(2021)803 final. Det är fråga om en omarbetning av nuvarande Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG. Förslaget hör till det mer omfattande 55 %-paketet som EU använder för att uppnå sitt mål om att minska växthusgasernas nettoutsläpp med minst 55 procent fram till år 2030. Syftet med 55 %-paketet är att ändra EU:s lagstiftning så att den är förenlig med målet för år 2030. Kommissionen har lämnat ett meddelande om 55 %-paketet: 55 %-paketet ("Fit for 55"): uppnå EU:s klimatmål 2030 för klimatneutralitet, COM(2021) 550 final (E 97/2021 rd). Förutom förslaget till direktiv antog kommissionen samma dag även förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma regler som gäller den inre marknaden för förnybara gaser, naturgas och väte samt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om att minska metanutsläpp i energisektorn och om ändring av förordningen Nr (EU) 2019/942. Separata U-skrivelser ges om dessa förslag. Bakom de antagna lagstiftningsförslagen ligger förutom 55 %-paketet även EU:s strategi för integrering av energisystem, EU:s vätestrategi (E 69/2020 rd) och EU:s metanstrategi (E 139/2020 rd) som ingår i EU:s gröna giv. Dessutom har kommissionen föreslagit åtgärder som stärker försörjningstryggheten och förbättrar gassystemets resiliens, vilket lades fram i kommissionens meddelande om energipriser 13.10.2021, COM(2021) 660 slutlig (E 112/2021 rd).

I direktivförslaget har kommissionen som mål att underlätta införandet av förnybara och koldioxidsnåla gaser. Kommissionen föreslår för första gången lagstiftning som gäller vätemarknaden.

2 Förslagets syfte

Förslagets syfte är att underlätta införandet av förnybara och koldioxidsnåla gaser i energisystemet och göra det möjligt att sluta använda fossil naturgas så att man kan uppnå EU:s mål om klimatneutralitet senast 2050. De viktigaste målen för lagstiftningspaketet är att underlätta införandet av förnybara och koldioxidsnåla gaser, skapa en marknad för väte och öka konsumenternas möjligheter att påverka samt konsumentskyddet. Förslaget syftar även till att förenkla den nuvarande rättsliga ramen genom att harmonisera den reglering som gäller gasmarknaden och -infrastrukturen med den reglering som gäller elsektorn och som godkändes 2019 (det så kallade Ren energipaketet).

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Allmänt

U 18/2022 rd

Gaspaketet utgår huvudsakligen från naturgasmarknadens regleringsstrukturer som ska kompletteras med regelverk som gäller användningen av förnybara och koldioxidsnåla gaser samt främjande av marknaden för rent väte. Gaspaketet ska även reglera gemensam planering av energinäten som främjar sektorsintegration samt förbättra konsumenternas och energigemenskapers ställning.

Definitioner

En definition av inmatnings- och uttagssystemet (entry-exit system) har införts i direktivförslaget. Enligt definitionen ska inmatnings- och uttagssystemet avse sammanslagning av alla överförings- och distributionsnät eller vätgasnät som hör till samma balanseringssystem. Det föreslås att definitionen av inmatnings- och uttagssystemet ändras. Enligt ändringen ska distributionsnäten och de produktionsanläggningar för förnybara och koldioxidsnåla gaser som har kopplats till dem vara en del av inmatnings- och uttagssystemet. Till direktivförslaget har även lagts till en definition av ett balanseringsområde (balancing zone). Enligt definitionen avses med detta ett inmatnings- och uttagssystem, på vilket ett särskilt balanseringssystem tillämpas.

Enligt förslaget avses med en virtuell handelsplats (virtual trading point) en icke-fysisk kommersiell punkt i inmatnings- och uttagssystemet där gas byter ägare utan att man behöver reservera överförings- eller distributionskapacitet.

Enligt definitionen är inmatningspunkten (entry point) en punkt där man tillämpar ett bokningssystem och varifrån man kommer till inmatnings- och uttagssystemet. På motsvarande sätt avses med uttagspunkt enligt direktivförslaget en sådan punkt på vilken man tillämpar ett bokningsförfarande och som möjliggör avlägsnande av gasströmmar från inmatnings- och uttagssystemet.

Definitioner som gäller väte har lagts till i direktivförslaget. Enligt förslaget avses med vätagssystem (hydrogen system) ett infrastruktursystem som omfattar vätgasnät, vätagaslager och vätagasterminaler. Med vätagaslager (hydrogen storage facility) avses i förslaget en anläggning som används för lagring av väte av hög kvalitet. Enligt definitionen i förslaget är en vätagasterminal en anläggning som ska användas för omvandling av flytande väte eller flytande ammoniak till gasformigt väte, inklusive de tilläggstjänster som omvandlingsprocessen förutsätter och tillfällig lagring, men inte den del av terminalen som används till lagring.

Enligt förslaget avses med koldioxidsnålt väte (low-carbon hydrogen) väte, vars energiinnehåll härstammar från icke-förnybara källor och som uppfyller det krav som gäller gränsen för minskade växthusgasutsläpp på 70 procent.

Allmänna regler för organisation av gasmarknaden

Direktivet fastställer regler som säkerställer en konkurrenskraftig, konsumentorienterad, flexibel och icke-diskriminerande gasmarknad. Förslaget innehåller bestämmelser om tillträde till marknaden såsom rätten att välja gasleverantör, marknadsbaserade leveranspriser, förpliktelser inom offentliga tjänster, hållbarhet, certifiering av förnybara och koldioxidsnåla gaser, främjande av regionalt samarbete och tekniska bestämmelser.

Kommissionen föreslår att långvariga avtal som gäller leverans av fossil gas inte får ingås efter slutet av 2049. Däremot är det tillåtet att ingå långvariga avtal som gäller förnybara och koldioxidsnåla gaser, om de är förenliga med unionens konkurrensregler och bidrar till utfasning av koldioxid.

U 18/2022 rd

Enligt förslaget ska bestämmelser som gäller byggande av gasanläggningar och tillståndsförfarande av användning utvidgas till att också gälla byggande och användning av produktionsanläggningar för väte och väteinfrastruktur. Enligt direktivförslaget får tillståndsförfarandet inte överskrida två år. Tidsfristen på två år kan förlängas med högst ett år, om det är motiverat på grund av exceptionella förhållanden. Enligt förslaget ska medlemsstaterna utse åtminstone en eller flera kontaktpunkter (contact point) som ska styra avgiftsfritt sökandena i anknytning till tillståndsförfarandeprocessen.

Enligt direktivförslaget ska medlemsstaterna säkerställa att gällande avtalsbaserade markanvändningsrättigheter för byggande och användning av naturgasrör och annan nätegendom även omfattar rörsystem och annan egendom som gäller transport av väte.

Ökade möjligheter för konsumenter att påverka och konsumentskydd

I fråga om ökade möjligheter för konsumenter att påverka och konsumentskydd är direktivförslaget i linje med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 om ändring av direktiv 2021/27/EU om gemensamma regler för den inre marknaden för el. Kommissionen har som mål att sätta konsumenterna i centrum genom att säkerställa att konsumenterna kan välja förnybara och koldioxidsnåla gaser i stället för fossila bränslen. Precis som enligt de regler som redan tillämpas på elmarknaden ska konsumenterna ha rätt att även på gasmarknaden få exakta, rättvisa och öppna faktureringsuppgifter samt att bättre få tillgång till data och smart teknologi. Förslaget innehåller bestämmelser om faktureringsuppgifter, smarta mätsystem, jämförelseverktyg och medborgarnas energisammanslutningar. Till rättigheter som gäller konsumenter ingår möjligheten att välja bland minst två leverantörer och friheten att samtidigt ingå fler än ett avtal om leverans av gas. Direktivförslaget innehåller även bestämmelser om tvistlösning utanför domstol och utsatta kunder.

Förnybara och koldioxidsnåla gaser

EU-strategin för integrering av energisystemet betonade behovet av att införa ett certifieringssystem som gäller hela EU och som även ska omfatta koldioxidsnåla bränslen. Med hjälp av ett enhetligt certifieringssystem, säkerställs tillförlitligheten av växthusgasutsläppminskningar hos koldioxidsnåla gaser och medlemsstaterna kan bättre jämföra koldioxidsnåla bränslen med andra alternativ. Direktivförslaget innehåller definitioner och en certifiering som gäller koldioxidsnåla bränslen och koldioxidsnålt väte, eftersom deras definitioner och certifiering av dem inte kunde inkluderas i Europaparlamentets och rådets direktiv 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (s.k. RED II-direktivet).

Tredjepartstillträde

De förslag som gäller överförings- och distributionsnät för naturgas, naturgaslager samt LNG-terminaler överensstämmer i stort sett med den gällande regleringen.

Enligt direktivförslaget ska medlemsstaterna dessutom tillåta tillträde av förnybara och koldioxidsnåla gaser på marknaden och sådan infrastruktur oberoende av om produktionsanläggningar för förnybara och koldioxidsnåla gaser har kopplats till distributions- eller överföringsnät. Det föreslås att definitionen av inmatnings- och uttagssystemet ändras. Enligt ändringen ska distributionsnäten och de produktionsanläggningar för förnybara och koldioxidsnåla gaser som har kopplats till dem vara en del av inmatnings- och uttagssystemet. Kommissionen föreslår att omvända fysiska flöden (reverse flow) möjliggörs från distributionsnät till överföringsnät. Enligt förslaget ska innehavare av överföringsnät samarbeta med innehavare av distributionsnät

U 18/2022 rd

för att också säkerställa faktiskt deltagande av marknadsparter som har kopplats till distributionsnätet på detaljhandels-, grossist- och balansmarknaden.

I fråga om rätten att använda lager för naturgas föreslår kommissionen att medlemsstaterna då de överklagar ett förfarande som gäller direktivenligt tillträde till lagring ska beakta resultaten av gemensamma och nationella riskbedömningar enligt artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010.

Regler som tillämpas på distributionsnät

Det föreslagna direktivet ska föreskriva om utseende av innehavare av distributionsnät och deras uppgifter, koppling av produktionsanläggningar för förnybara och koldioxidsnåla gaser till distributionsnätet, differentiering av innehavare av distributionsnät och tystnadsplikt samt ges bestämmelser om slutna distributionsnät och sammanslagna nätinnehavare.

Regler som tillämpas på vätgasnät och -infrastrukturer

I direktivförslaget föreslås nya bestämmelser som gäller vätgasnät. Förslaget definierar vätgasnäts-, -lagrings- och -terminalaktörers uppgifter och ansvarsområden. Direktivförslaget innehåller bestämmelser om tredjepartstillträde till vätgasnät, -terminaler och -lager. Förslaget innehåller även bestämmelser som reglerar separata vätgasnät.

Enligt det föreslagna direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att det för tredjepartstillträde till vätgasnät skapas ett system som utgår från publicerade tariffer som kan tillämpas opartiskt och på ett icke-diskriminerande sätt mellan dem som använder nätet. Medlemsstaten kan besluta fram till den 31 december 2030 att inte tillämpa ovan nämnda punkt. Då ska regleringsmyndigheterna genomföra behövliga åtgärder så att användare av nätgasnätet kan förhandla om tillträde till nätgasnäten (negotiated third party access).

Kommissionen föreslår vidare att man för tillträde till tredje parters vätgasterminaler ska skapa ett öppet och icke-diskriminerande system som utgår från förhandlingar och för vars genomförande regleringsmyndigheterna ansvarar. Enligt förslaget ska man för tillträde till vätgaslager införa ett system som utgår från publicerade tariffer och som ska tillämpas utan att diskriminera dem som använder vätgassystemet.

Enligt direktivförslaget ska innehavare av vätgasnät bygga en gränsöverskridande kapacitet (cross-border capacity) och innehavare av vätgasnät skulle kunna ansvara för säkerställandet av kvalitet på väte samt för att de är i linje med kvalitetsstandarderna för väte. Enligt direktivförslaget ska på anslutningsrör för väte (hydrogen interconnectors) mellan medlemsstater och tredje länder tillämpas de regler som i direktivet tillämpas på vätgasnät. I direktivförslaget ingår möjligheten för medlemsstater att fram till slutet av 2030 avvika från den reglering som gäller vätgasnät i artikel 31 (tredjepartstillträde), artikel 62 (differentiering) och artikel 63 (horisontell differentiering).

Integrerad nätplanering

Enligt direktivförslaget ska innehavare av överföringsnät för naturgas ta fram en utvecklingsplan för nätet åtminstone vartannat år. Vid utarbetandet av planer ska alternativ för utvidgning av systemet beaktas samt bedömas hur man kan svara mot utvecklingsbehovet i el- och gassystemen.

U 18/2022 rd

Enligt förslaget ska vätgasnätsoperatörer lämna in till regleringsmyndigheter en översikt över den vätgasnätsinfrastruktur som de har som mål att utveckla, inklusive uppgifter om kapacitetsbehovet och om i vilken omfattning naturgasrör utnyttjas för leverans av väte. Den ovan nämnda översikten ska vara förenlig med EU:s klimatmål och de nationella energi- och klimatplanerna.

Differentiering av innehavare av överföringsnät

I direktivförslaget föreslås att innehavare av överföringsnät för väte ska differentieras från väteproduktionen och -försäljningen enligt gällande regler om innehavare av överföringsnät för naturgas. Kravet ska tillämpas ett år efter genomförande av direktivet. Bestämmelser som antagits om utseende och certifiering av innehavare av överföringsnät ska också utvidgas till att gälla innehavare av vätgasnät. Innehavare av naturgas och väte skulle kunna verka inom samma koncern med förutsättningen att de juridiskt sett har differentierats i olika bolag. I detta avseende är direktivförslaget och förordningsförslaget bestämmelser motstridiga.

Regleringsmyndigheter

De förslag som gäller regleringsmyndigheter och deras befogenheter motsvarar i stort sett gällande bestämmelser. Kommissionen föreslår dessutom en utvidgning av regleringsmyndigheternas befogenhet till vätgasmarknaden och -infrastrukturen.

Som en ny befogenhet föreslås åt regleringsmyndigheterna befogenhet att bekräfta nätinnehavarnas nationella planer för utveckling av nät och rättigheten att förutsätta ändringar av planer.

Delegering av befogenhet till kommissionen

I direktivförslaget föreslås för kommissioner mer omfattande och specificerade befogenheter än de befogenheter som ingår i de gällande bestämmelserna att anta delegerade akter och genomförandeakter.

Befogenhetsföreskrifter ingår i direktivförslagets följande föreskrifter: artikel 8.5 (genom en delegerad akt en metod för bedömning av minskningar av växthusgasutsläpp som orsakas av koldioxidsnåla bränslen), artikel 17.3 (genom en genomförandeakt krav och förfaranden som gäller interoperabiliteten mellan smarta mätningar), artikel 22.2 (genom en genomförandeakt interoperabilitetskrav samt icke-diskriminerande och öppna förfaranden för tillgång till information), artikel 56 (genom en delegerad akt riktlinjer som säkerställer att självständiga överföringsnätoperatörer eller ägare av självständiga överföringsnätoperatörer eller innehavare av lagringssystem eller innehavare av vätgaslager iakttar de krav som ställs i artikeln), artikel 66.10 (genom en delegerad akt riktlinjer för detaljer av förfarande för certifiering av ägare av överföringsnät som kommer från tredje länder), artikel 74.5 (genom en delegerad akt riktlinjer för omfattningen av regleringsmyndigheternas samarbetskyldigheter med varandra och Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter ACER), artikel 75.9 (genom en delegerad akt riktlinjer som fastställer detaljer för det förfarande som syftar på enhetlig tillämpning av nätregler och riktlinjer), artikel 76.4 (genom en delegerad akt riktlinjer som fastställer metoder och arrangemang för lagring av data samt formatet för de data som lagras och deras innehåll) samt artikel 82.7 (genom en genomförandeakt beslut som ger medlemsstaterna tillstånd att inleda förhandlingar om ändring av avtal som har ingåtts med ett tredje land samt om förlängning, anpassning, förnyande eller ingående av avtalet).

Bestämmelsen om befogenhetsförfarandet finns i artikel 83. Det föreslås att befogenhet enligt artiklar 8, 55, 56, 66, 75 och 76 ska ges för en obestämd tid. Innan en delegerad akt antas ska

kommissionen höra medlemsstaternas experter enligt principerna i avtalet om bättre reglering mellan institutioner som ingicks den 13 april 2016.

Bilagor

I direktivförslagets bilaga II ges detaljerade bestämmelser om fakturering av naturgas. Faktureringen ska alltid utgå från uppmätt faktisk konsumtion. Det föreslås att den avvikelse från mätning som gäller spisanvändare tas bort.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Rättslig grund

Förslagets huvudsakliga rättsliga grund är artikel 194.2 (energi) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Förslaget behandlas inom ordinarie lagstiftningsförfarande enligt artikel 294 i EUF-fördraget och för godkännande i rådet krävs kvalificerad majoritet. Statsrådet anser att den rättsgrund som kommissionen har föreslagit är ändamålsenlig.

Proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Kommissionen motiverar åtgärder på unionsnivå med att förslagets mål inte kan uppnås på nationell nivå. För närvarande regleras inte vätgasnäten eller -marknaden samt koldioxidsnäla bränslen eller väte på EU-nivå. Enligt förslaget skulle en harmonisering av regler som gäller vätesinfrastrukturen i ett senare skede öka medlemsstaternas administrativa börda och öka företagens kostnader och deras osäkerhet i synnerhet när det är fråga om långvariga investeringar i produktion av väte och infrastruktur. Genom förslaget undviks risken om en splittrad reglering i olika delar av EU. En splittrad reglering skulle kunna försvåra harmoniseringen av nationella vätgasnät och vätemarknaden och därmed hindra gränsöverskridande handel av väte. Skapande av ett regelverk för vätgasnät och vätemarknad på EU-nivå enligt förslaget skulle främja förutsägbarheten på lång sikt även med tanke på investerare.

Enligt förslaget är det i fråga om biometan sannolikt att utan reglering på EU-nivå skulle det förekomma splittrad reglering vad gäller tillträde till grossistmarknaden, anslutningsskyldigheter och åtgärder för koordinering av innehavare av överförings- och distributionsnät. Om man inte skulle genomföra harmoniseringsåtgärder på EU-nivå, skulle producenter av förnybara och koldioxidsnäla gaser drabbas av mycket olika slags kostnader, vilket skulle leda till ojämlika verksamhetsförutsättningar.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna fortfarande utan reglering på EU-nivå tillämpa olika slags kvalitetsstandarder och regler för gas i anknytning till vätgasinblandning, vilket skulle leda till begränsningar av gränsöverskridande överföringar och en segmentering av marknaden. Kvalitetsstandarder för gas ska fortfarande definieras huvudsakligen utifrån kvalitetsparametrar för naturgas, vilket skulle begränsa införandet av förnybara gaser i nätet. Alla ovan nämnda faktorer skulle sannolikt minska gränsöverskridande handel med förnybara och koldioxidsnäla gaser.

Enligt kommissionen överskrider förslaget inte vad som är nödvändigt för att uppnå målet. Kommissionen anser att åtgärderna är proportionerliga och utgår i den omfattning som möjligt från befintliga tillvägagångssätt. Kommissionen konstaterar vidare att förslaget knyter till målet om att uppnå klimatneutralitet fram till 2050.

Statsrådet anser att med beaktande av direktivförslagets syften kan förslaget anses uppfylla kraven på subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Föreslagen delegering av befogenhet till kommissionen

Centrala verktyg för harmonisering av naturgasmarknaden är de bindande nätregler och riktlinjer som har antagits av kommissionen och som har antagits med stöd av bemyndiganden i det gällande direktivet 2009/73/EG och förordningen (EG) Nr 715/2009. Den delegering av befogenhet som föreslås i direktivförslaget följer i stort sett regleringen enligt det gällande direktivet. De föreslagna befogenheterna är delvis desamma som i det gällande direktivet. Å andra sidan föreslås i direktivförslaget för kommissionen mer omfattande och specificerade befogenheter för kommissionen att anta delegerade akter och genomförandeakter än i nuläget. Kommissionen ska även delegeras befogenheter att anta föreskrifter om vätgasmarknaden. Kommissionen har inte använt den befogenhet som delegerats den i det gällande direktivet.

Statsrådet anser att de befogenheter som delegeras till kommissionen ska vara specifika, proportionella, ändamålsenliga och väl motiverade. I princip uppfyller de föreslagna delegeringsprinciperna dessa krav och är motiverade.

5 Förslagets konsekvenser

Det gällande gasmarknadsdirektivet 2009/73/EG har genomförts genom naturgasmarknadslagen (587/2017), lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013, nedan tillsynslagen) samt flera andra lagar och normer på lägre nivå. Om direktivförslaget godkänns ger detta anledning att åtminstone ändra naturgasmarknadslagen, tillsynslagen samt statsrådets förordning om utredning och mätning av naturgasleveranser (1008/2019).

Direktivförslaget innehåller tilläggsuppgifter för Energimyndigheten som är regleringsmyndighet. Dessutom förutsätter direktivet tilläggsåtgärder för att skapa tvistlösningsförfaranden för företag och slutkunder. De ytterligare uppgifterna förutsätter en förstärkning av Energimyndighetens resurser. Dessutom skulle ett behov att tilläggsresurser för tvistlösning uppstå.

Kommissionen föreslår att omvända fysiska flöden (reverse flow) möjliggörs från distributionsnät till överföringsnät. Dessutom föreslås att den avvikelser från mätning som gäller spisanvändare tas bort. Kommissionens genomförande av dessa förslag skulle förutsätta betydande investeringar i Finlands naturgassystem. Man har tills vidare inte hunnit bedöma förslagets kostnadseffekter.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Direktivförslaget har beröringspunkter med grundlagen samt grundläggande och mänskliga rättigheter med tanke på skydd för privatlivet (10 § i grundlagen), egendomsskydd (15 § i grundlagen) och näringsfrihet och rätt till arbete (18 § i grundlagen).

Kommissionen har i sitt förslag ansett att det är ytterst viktigt att trygga EU:s värderingar samt medborgarnas grundläggande rättigheter och säkerhet i en grön och digital energimiljö. Enligt kommissionen har man med tanke på detta utvecklat föreslagna politiska åtgärder som gäller datahantering. Syftet är att säkerställa bred tillgång till och användning av digitaltekniska och databaserade tjänster samt samtidigt att garantera rättighet på hög nivå till privatliv och skydd av personuppgifter, såsom föreskrivs i artikel 7 och 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska

U 18/2022 rd

personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Förordningsförslaget bedöms inte vara problematisk med tanke på skydd av personuppgifter.

I förordningsförslaget omfattas innehavare av naturgas- och vätgasnät, innehavare av LNG- och vätgastermineraler samt innehavare av naturgas- och vätgaslager av restriktioner för användningen av egendom och tillståndsförfaranden. I fråga om sin karaktär avviker inte förslagen från den reglering som redan gäller för nämnda verksamhetsidkare i unionens gällande lagstiftning. Grundlagsutskottet har bedömt förhållandet mellan liknande bestämmelser och skyddet av grundläggande rättigheter nationellt i otaliga utlåtanden. Förordningsförslaget bedöms inte vara problematisk med tanke på egendomsskyddet eller näringsfriheten.

7 Ålands behörighet

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i frågor som gäller natur- och miljövård (10 punkten) och näringsverksamhet (22 punkten). Förslaget anses således höra till landskapets lagstiftningsbehörighet. Åland har inget naturgasnät, och därmed har direktivförslaget i fråga om naturgas ingen praktisk betydelse för Åland. Till Åland planeras enorma vindkraftparker, och om de genomförs ska den energi som de producerar delvis även överföras utanför landskapet som väte. Därför är förslagen om reglering av vätgasmarknaden även betydelsefulla för Åland, om de omfattande vindkraftsinvesteringar som planerats i landskapets område genomförs.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen presenterade direktivförslaget i rådets arbetsgrupp 7.2.2022. Rådets ordförandeland Frankrike har inte ännu inlett behandlingen av förordningsförslaget.

I Europaparlamentet är det utskott som ansvarar för behandlingen av förslaget utskottet för industrifrågor, forskning och energi (ITRE).

9 Nationell behandling av förslaget

Kommissionens förslag och utkastet till U-skrivelse har varit föremål för ett skriftligt förfarande 28.1.–1.2.2022 i Energi- och Euratomsektionen (EU21), som är underställd kommittén för EU-ärenden. Dessutom har man rådfrågat och fått sakkunnigutlåtanden från statsrådets kansli, miljöministeriet, Energimyndigheten, Försörjningsberedskapscentralen, Finsk Energiindustri rf och Suomen Kaasuyhdistys ry och överföringsnätsinnehavare med systemansvar Gasgrid Finland Oy. U-skrivelsen har behandlats i EU-ministerutskottet den 11 februari 2022. U-skrivelsen har behandlats vid statsrådets allmänna sammanträde den 17 februari 2022.

10 Statsrådets ståndpunkt

Allmänt

Finland har som en del av Europeiska unionen förbundit sig till klimatavtalet från Paris. Målet förutsätter att klimatåtgärder byggs upp på lång sikt på så vis att EU:s klimatneutralitet uppnås på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt före 2050. Som en del av detta mål anser statsrådet att det är viktigt att man som ett slutresultat av förhandlingarna om 55 %-paketet som en helhet uppnår det klimatmål på minst 55 procent som har fastställts för 2030, vilket även kan

överskridas. Förslagen i beredskapspaketet har flera tväreffekter och statsrådet betonar att upprätthållandet av beredskapspaketets ambitionsnivå i sin helhet ska säkerställas.

Statsrådet anser det viktigt att förhandlingarna framskrider i snabb takt för att det ska finnas tillräckligt med tid för genomförandet. Samtidigt understryker statsrådet att 55 %-paketet även styr EU:s övergång till en klimatneutral ekonomi. Övergången ska genomföras på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart, effektivt och kostnadseffektivt sätt med beaktande av synpunkter som anknyter till förebyggande av naturförluster, digitalisering samt rättvisa i övergången. Statsrådet utvärderar förslagen ur synvinkeln för nationell och europeisk helhetsnytta. Utöver klimateffekterna ska förslagen på ett mångsidigt sätt beakta konsekvenserna för bland annat konkurrenskraften, statens totalinkomst och Finlands betalningar till EU. Dessutom är det viktigt att systematiskt utvärdera beslutens konsekvenser för medborgarnas välfärd (E 97/2021 rd).

Gas- och vätemarknaden

Statsrådet förhåller sig i princip positivt till utvecklingen av den inre marknaden för gas och en närmare integration av den inre marknaden. Man skulle kunna gå vidare till den inre marknaden genom regionala marknader. I synnerhet ska det göras lättare att slå samman nationella och regionala marknader. Detta skulle bidra till en fungerande konkurrens mellan grossistmarknaden för gas och olika gaskällor samt försörjningssäkerheten.

Statsrådet anser att det är viktigt att främja ett koldioxidsnålt gassystem. I framtiden är marknaden för rent väte och bränslen som tillverkas av det potentiellt centralt viktiga för finländska aktörer allt eftersom produktionen och handeln utvecklas. Statsrådet anser att de centrala regleringsförslagen som gäller drift av vätgasmarknaden och -infrastrukturen är en bra utgångspunkt för regleringen av vätgasmarknaden. För att underlätta investeringar i väte är det nödvändigt att skapa kriterier för regleringen av vätgasmarknaden. Statsrådet betonar emellertid att i fråga om vätgasmarknaden, som håller på att utvecklas, ska man ha som mål att undvika överdimensionerade regleringslösningar som skulle skapa oberättigade hinder för utvecklingen av en ny bransch.

Den växande rollen av förnybara och koldioxidsnåla gaser förutsätter att man inte låter den traditionella gasinfrastrukturen förfalla, eftersom den också kan utnyttjas för överföring av förnybara och koldioxidsnåla gaser. Statsrådet har som mål att under förhandlingarna lätta på förslagets krav om myndigheternas fastställande av naturgasinvesteringar och främja ett regleringsalternativ som motsvarar utvecklingen av elnät eller ett annat lättare regleringsalternativ, eftersom kommissionens förslag skulle leda till högre nätavgifter och regleringskostnader i Finland. Man bör beakta att naturgasnätens investeringsbehov håller på att minska i och med att naturgasen minskar.

Statsrådet anser att direktivförslaget inte i alla avseenden tillräckligt tar hänsyn till de särskilda dragen på den lilla naturgasmarknaden i Finland. Därför ska man vid utvecklingen av marknadsregler ha som mål att direktivets bestämmelser beaktar de särskilda dragen på naturgasmarknaden i Finland, såsom den låga konsumtionen av naturgas bland konsumentkunder och i anknytning till distributionsnäten, så att man undviker investeringar i distributionsnät och myndighetstillsynen som är dyra med tanke på kostnadseffektiviteten och den nytta som fås.

Gaslagrens fyllnadsgrad och användning har en stor betydelse för marknadspriset på naturgas och även el i hela EU-området. Statsrådet anser att de ändringar som kommissionen föreslår till regleringen av gaslager inte i praktiken medför några förbättringar för gasmarknadens funktion. Statsrådet har som mål att främja sådan reglering som gäller gaslager och de företag som driver

U 18/2022 rd

dem och som skulle underlätta marknadsaktörernas tillträde till gaslager och skulle höja användningsgraden av gaslager, och i synnerhet som den genomförs marknadsorienterat.

Statsrådet anser att de motstridiga författningsförslag i förslagen till förordning och direktiv om gasmarknaden som gäller differentiering av innehavare av överföringsnät ska preciseras så att de blir enhetligare.

Statsrådet anser att de befogenheter som delegeras till kommissionen ska vara specifika, proportionella, ändamålsenliga och väl motiverade. Statsrådet godkänner den princip som utgår från den gällande gasmarknadslagstiftningen att kommissionen delegeras befogenhet att anta bindande specificerande lagstiftning i form av delegerade akter och genomförandeakter som antas för naturgas- och vätgasmarknaden. Statsrådet anser emellertid att i fråga om bestämmelser som ingår i förslaget och som gäller delegerad befogenhet, genomförandeakter och kommittéförfarandet finns det anledning att försäkra sig om att de är lämpliga för sitt användningssyfte i de föreslagna formerna. Ändamålsenligheten av den föreslagna delegeringen av befogenhet bedöms närmare allt eftersom förhandlingar fortskrider.